

Od Redakcji

Oddając do rąk Czytelnika ostatni, trzydziesty drugi zeszyt „Atlasu rozmieszczenia drzew i krzewów w Polsce” Redakcja pragnie zwrócić uwagę na zmiany, które zaszły pomiędzy listą gatunków zamieszczoną w pierwszym i w ostatnim zeszycie zarówno pod względem liczby, jak i nazewnictwa taksonów.

Kiedy przed dwudziestu laty przystępowaliśmy do opracowania projektu wydawania „Atlasu” listę taką zestawiono na podstawie opisów i klucza do oznaczania wszystkich gatunków roślin naczyniowych rosnących w Polsce „Rośliny Polskie” W. Szafera, St. Kulczyńskiego i B. Pawłowskiego (wydanie z roku 1953). W tym to czasie czternastotomowa „Flora Polski” nie była jeszcze zakończona — w roku 1960 ukazał się dopiero jej dziewiąty tom.

W miarę postępu prac nad „Atlasem” wyjaśniono, że niektóre gatunki wymienione w tej liście w ogóle w dzikim stanie w Polsce nie występują (np. *Amelanchier ovalis* Med., *Rosa nitidula* Besser), podczas gdy inne są tylko co najwyżej uprawiane lub zdziczałe (np. *Cerasus acida* (Ehrh.) Dum., *Rosa pimpinellifolia* L.). W międzyczasie odkryte zostały trzy nowe dla flory Polski gatunki krzewów: *Crataegus macrocarpa* Hegetschw., *Sorbus graeca* (Spach) Kotschy i *Rosa zalana* Wiesb. Ponadto w wyniku przeprowadzonych rewizji systematycznych zakwestionowano odrębność kilku dalszych gatunków, jak np.: *Salix amygdalina* L., *S. kitaibeliana* Willd., *Rosa dumetorum* Thuill. czy też *R. coriifolia* Fries. Dalsze różnice dotyczą zmian w nazewnictwie, co zostało w pewnym stopniu uwzględnione, w miarę pojawiania się kolejnych tomów „Flora Europaea”.

Po wprowadzeniu tych wszystkich poprawek okazało się, że w Polsce rośnie dziko nie 169 gatunków, lecz 162 (z wyłączeniem przedstawicieli rodzaju *Rubus* czekających nadal na krytyczne opracowanie). I ta jednak liczba nie jest zupełnie ścisła, gdyż nadal brak jest wśród systematyków pełnej zgodności co do rangi pewnych taksonów — czy są to samodzielne gatunki, czy też tylko podgatunki lub odmiany. Do tej właśnie spornej grupy można zaliczyć: *Juniperus nana* Willd., *Larix polonica* Rac., *Betula carpatica* W. et K., *Crataegus curvisepala* Lindm., *C. palmstruchii* Lindm., *Empetrum hermaphroditum* (Lge.) Hagerup.

Zamieszczona w niniejszym zeszycie lista gatunków, których zasięgi zostały opracowane w „Atlasie” zestawiona jest w porządku alfabetycznym, przy czym ich nazwy podane są w tej samej formie, w której zostały wymienione w poszczególnych zeszytach „Atlasu”. Przy każdej nazwie umieszczono dwie liczby — pierwsza z nich wskazuje na numer zeszytu, w którym zasięg danego gatunku jest omówiony i przedstawiony na mapie, a liczba druga kolejny numer gatunku według listy opublikowanej w zeszycie pierwszym z roku 1963.

Większość tekstów na język angielski przetłumaczył M. Giertych z Kórnik, a na język rosyjski D. V. Lebedev z Leningradu, za co redakcja „Atlasu rozmieszczenia drzew i krzewów w Polsce” jest im szczególnie zobowiązana.

Editor's note

Presenting to readers the last, 32nd, folder of the „Atlas of distribution of trees and shrubs in Poland” we wish to point out the changes took place between the list of species presented in the first issue and the one given in the last one, both in terms of numbers and nomenclature.

When more than 20 years ago we undertook the effort to prepare the „Atlas” the list of species was

made on the basis of the descriptions and the key for the identification of all vascular plants growing in Poland given in „Rośliny Polskie” (Polish plants) by W. Szafer, St. Kulczyński and B. Pawłowski published in 1953. At the time the 14 volume „Flora Polski” (Flora of Poland) was not completed yet. In the year 1960 its 9th volume appeared.

As the work on the „Atlas” progressed it was established that some of the species mentioned on the list do not occur in the wild state in Poland at all (eg. *Amelanchier ovalis* Med., *Rosa nitidula* Besser), while others are only at the best cultivated and gone wild (eg. *Cerasus acida* (Ehrh.) Dum., *Rosa spinosissima* L.). In the meantime three new shrub species were discovered for the flora of Poland: *Crataegus macrocarpa* Hegetschw., *Sorbus graeca* (Spach) Kotschy and *Rosa zalana* Wiesb. Besides, as a result of the systematic revisions made, the separateness of several further species was questioned, such as: *Salix amygdalina* L., *S. kitaibeliana* Willd., *Rosa dumetorum* Thuill., or *R. coriifolia* Fries. Further changes arise from alterations in the nomenclature which was to some extent taken into consideration, adopting names appearing in „Flora Europaea” that is gradually being published.

After having introduced all these alterations at the present counting there exist in Poland not 169 but 162 species of woody plants (excluding representatives of the genus *Rubus* which is still awaiting a critical evaluation). However even this number is not completely accurate, since there still exist differences of opinion among taxonomists about the systematic rank of some taxons — are they species or only subspecies or even varieties. In this debatable group one should include such plants as *Juniperus nana* Willd., *Larix polonica* Rac., *Betula carpatica* W. et K., *Crataegus curvisepala* Lindm., *C. palmstruchii* Lindm., and *Empetrum hermaphroditum* (Lge.) Hagerup.

The list of species included in this folder contains all those for which distribution maps were published in this „Atlas”. It is given in alphabetic order, and the names are maintained as they were used when publishing the maps in the respective folders. Each name is supplemented with two numbers, the first one indicates the number of the folder in which the range of distribution of this species is discussed and mapped, and the second number gives the number of the species as assigned to the maps according to the list published in the first issue of the „Atlas” in 1963.

Most of the texts have been translated into English by M. Giertych from Kórnik and into Russian by D. V. Lebedev from Leningrad. The editors of the „Atlas of distribution of trees and shrubs in Poland” express their sincere gratitude.

От редакции

Отдавая в руки читателей последний, тридцать второй выпуск „Атласа размещения деревьев и кустарников в Польше”, редакция хочет обратить их внимание на те изменения, которые внесены в список видов, помещенный в этом выпуске, по сравнению с тем, который был опубликован в первом выпуске „Атласа”. Изменения эти касаются как числа таксонов, так и их названий.

Когда 20 лет, приступив к разработке проекта „Атласа”, мы начали составлять перечень видов, он мог быть основан только на вышедшем в 1953 г. определителе сосудистых растений — W. Szafer, S. Kulczyński, B. Pawłowski „Rośliny Polskie”. В то время четырнадцатитомная „Flora Polski” еще не была закончена — в 1960 г. вышел лишь ее девятый том.

В ходе работы над „Атласом” выяснилось, что некоторые виды, включенные в наш перечень, вообще в диком состоянии в Польше не встречаются (например, *Amelanchier ovalis* Med., *Rosa nitidula* Besser), а другие, самое большее, культивируются, или одичали (например, *Cerasus acida* (Ehrh.) Dum., *Rosa spinosissima* L.). В то же время в Польше были обнаружены три вида, новых для флоры страны. Это кустарники: *Crataegus macrocarpa* Hegetschw., *Sorbus graeca* (Spach) Kotschy, *Rosa zalana* Wiesb. Кроме того, в результате проведенной ревизии таксономического ранга некоторых видов (например, *Salix amygdalina* L., *S. kitaibeliana* Willd., *Rosa dumetorum* Thuill., *R. coriifolia* Fries) подвергнута сомнению их самостоя-

тельность. Ряд номенклатурных изменений внесен в соответствии с выходящими в эти годы томами „Флора Еугораеа”.

После внесения в список видов упомянутых исправлений оказалось, что в Польше произрастает не 169, а 162 вида (за исключением представителей рода *Rubus* ожидающего еще критической обработки). Но и это число не является абсолютно точным, так как до сих пор у систематиков нет полного согласия в отношении ранга отдельных таксонов — являются ли они самостоятельными видами или только подвидами или даже разновидностями. К этой спорной группе таксонов можно отнести *Juniperus nana* Willd., *Larix polonica* Rac., *Betula carpatica* W. et K., *Crataegus curvisepala* Lindm., *C. palmstruchii* Lindm., *Empetrum hermaphroditum* (Lge.) Hagerup.

Помещенный в настоящем выпуске указатель видов, ареалы которых обработаны в „Атласе”, является алфавитным, причем названия видов приведены в той форме, в какой они даны в соответствующих выпусках. При каждом названии помещены две цифры — первая из них означает номер выпуска, в котором опубликованы карта ареала и его описание, вторая — порядковый номер вида в перечне, напечатанном в первом выпуске „Атласа” в 1963 г.

Большинство текстов было переведено на английский язык М. Гертыхом из Курника, а на русский Д. В. Лебедевым из Ленинграда, за что редакция „Атласа размещения деревьев и кустарников в Польше” приносит им свою благодарность.

